

VI. Miscellanea.

1. Pierwszy zjazd prawników polskich.

8, 9 i 10 czerwca rb. odbędzie się w Wilnie pierwszy zjazd prawników polskich (poprzednie zjazdy obejmowały również ekonomistów), z udziałem zaproszonych gości z Francji, Rumunji i państw bałtyckich.

Na zjeździe zostaną wygłoszone następujące referaty:
Bossowski Franciszek: W sprawie majątków zabranych po 1863 r.

Bzowski St.: Zwyczaj jako jedno ze źródeł prawa.

Car Stanisław: Istota i zakres władzy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Ehrenkreutz; St.: O stanie dzisiejszych badań nad statusem litewskim.

Glaser St.: W sprawie ekstradycji przestępców politycznych.

Głębocki K.: Rozciągnięcie ustawodawstwa cywilnego, obowiązującego w b. Królestwie kongresowem, na inne ziemie b. zaboru rosyjskiego.

Górski A.: Les tendences actuelles d' internationalisation en droit civil et comercial d'après guerre.

Konic Henryk: Stan obecny ustawodawstwa cywilnego w Polsce.

K. M. Krzyżanowski: Trybunał Kompetencyjny wedle Konstytucji Polskiej.

Mogilnicki A.: Czy należy w przyszłej ustawie postępowania karnego wprowadzić apelację od wyroków sądów kolegialnych wyrokujących bez udziału przysięgłych.

Neumark P. E.: Zamiana grzywny na wypadek niemożności jej ściągnięcia.

Parczewski Alfons: Rewizja czy kasacja?

Peretiatkowicz Antoni: Zagadnienia rewizji konstytucji polskiej.

Rappapott E. St.: Stan obecny ustawodawstwa karnego w Polsce.

Suligowski A.: Prawo wyboru do ciał prawodawczych i do ciał samorządowych.

Wróblewski T.: Przeżytki statutu litewskiego w prawie obowiązującym.

2. Komisja Kodyfikacyjna.

(Sprawozdanie Sekretarza gener. na konferencji prasowej).

Charakter prac Komisji Kodyfikacyjnej! przekracza już obecnie okres ściśle przygotowawczy. Struktura organizacyjna Komisji została już bowiem ostatecznie ustalona, a szereg niezbędnych przygotowań wstępnych i materiałów do prowadzenia prac zgromadzony. Umożliwia to w dużej mierze przyspieszenie tempa prac Komisji, tak pożądanego zarówno przez ogół społeczeństwa jak i samą Komisję. Najlepiej przedstawia się obecnie stan pracy w sekcjach postępowania karnego i cywilnego, prawa karnego materialnego i prawa handlowego oraz w podkomisji ustroju sądownictwa. Podziały te mając materiały już zupełnie prawie zgromadzone, mogą pracować szybciej i rokują nadzieję stosunkowo bliskiego ukończenia prac. Prezydium Komisji Kodyfikacyjnej spodziewa się, że mniej więcej za trzy lata do r. 1927, prace sekcji procesowych będą ukończone. Procedura karna jest już gotowa w pierworsie, obecnie jest w toku dalsze opracowywanie tego pierworsu w odnośnej sekcji. Pracy tej specjalnie poświęcają się wiceprezes sekcji prof. Mogilnicki, który z tego powodu wycofał się zupełnie z Sekretariatu Generalnego Kom. Kod., oraz pozostali dwaj członkowie podkomisji redakcyjnej i prezydium sekcji, Rektor Krzymuski i b. Wiceminister Spr. Rymowicz. Pierworsy projektu procedury cywilnej są również już gotowe, obecnie pracuje się nad przygotowaniem całości pierworsu. W pracy tej szczególnie czynny udział biorą członkowie odnośnej podkomisji redakcyjnej — Prezydent Kom. Kod., prof. Fierich, Gołąb i prof. Litauer (zarazem członkowie prezydium sekcji).

Podkomisja ustroju sądownictwa pracę swą już ukończyła. Na posiedzeniach w dn. 12-20 września, 27 października do 3 listopada i 25 —30 listopada 1923 podkomisja ostatecznie wykończyła projekt ustawy o ustroju sądownictwa, nadawszy mu nową nazwę „Projekt ustawy o sądach zwyczajnych”. Projekt ten zostanie złożony do uchwalenia na najbliższym Zebraniu Ogólnem Kom. Kod. W ten sposób prace podkomisji dobiegły końca.

Miała ona przed sobą bardzo trudne zadanie pogodzenia dwóch spornych prądów, zwalczających się silnie wzajem. Jeden z nich dąży do rozszerzenia uprawnień Ministra Sprawiedliwości, — w przedmiocie mianowania sędziów. — drugi, przeciwstawiający się temu, dopatruje się w sprawie samodzielných wniosków nominacyjnych Ministra zamachu na prawo niezawisłości sędziowskiej. Jądrzem sporu była kwestja nominacji sędziów. Projekt przewiduje przedstawianie Mini-

strowi Sprawiedliwości listy, sformowanej drogą wyborów w sądach, z której według swego uznania przedstawia kandydatów do nominacji. W wypadkach wyjątkowych Minister ma prawo wybrać kandydatów z poza listy. Przewodniczącymi sądów mogą być mianowani jedynie sadownicy, mający za sobą pięcioletnią służbę sędziowską lub prokuratorską.

Po trzech latach pracy wygotowano ostatecznie projekt kompromisowy, możliwie godzący oba sprzeczne stanowiska. Projekt ten jest bliski zasad ustroju sądownictwa, obowiązujących w innych państwach kontynentu Europy. Naturalnie nie zadawała on jednak zdecydowanych zwolenników obu prądów i wywołuje wiele zastrzeżeń wśród prawników, zwłaszcza za wśród sfer sędziowskich.

Praca sekcji prawa handlowego jest bardzo, wydatna. Jako owoc prac tej sekcji gotowa już jest ustawa wekslowa, uchwalona na posiedź, kwietniowem 1923 przez plenum Komisji. Ustawa ta jest ściśle dostosowana do wymagań prawa międzynarodowego. Obecnie na wokandzie prac Komisji jest ustawa czekowa. Pierworys projektu ustawy został opracowany z inicjatywy Rządu przez prof. Wróblewskiego, jako jednak należący do zakresu prac Kom. Kod. został przekazany następnie do rozpatrzenia i uchwalenia Komisji Kodyfikacyjnej. Kofeferentem tej ustawy w sekcji prawa handlowego jest adw. Kuratowski. Ustawa ta będzie prawdopodobnie uchwalona na najbliższem plenum Komisji w kwietniu rb. Pozostaje do opracowania kodeks handlowy i ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, nad którymi pracują prof. Górski i prof. Doliński. Prot. Dr. Rappaport z podróży informacyjnej do Włoch, gdzie projekt kodeksu handlowego jest obecnie ostatecznie opracowany, przywiózł materiały dla prac tej sekcji. Sekcji prawa handlowego był przedstawiony przez prof. Zolla projekt ustawy patentowej, z którego jednak, po pierwszym czytaniu w sekcji, skorzystał ówczesny Minister Przemysłu i Handlu Ossowski i złożył go, jako projekt rządowy Sejmowi. Ustawy tej nie należy więc poczytywać za prace Komisji Kodyfikacyjnej, wobec tego, że nie była ona w sposób regulaminowy uchwalona. Wszystkie wymienione ustawy, jako regulujące obrót ekonomiczny w państwie, są bardzo pilne. Sekcja prawa handlowego, rozumiejąc to, stara się możliwie szybko prace swe wykończyć.

Sekcja prawa karnego całkowiec już wykończyła część ogólną kodeksu karnego, której ostateczną redakcję ustaliła odnośna podkomisja, złożona z członków Prezydium sekcji prawa karnego K. K.: prof. Makarewicz, prof. Makowskiego i prof. Rappaporta. Projekt ten jest obecnie przedmio-

tem rozważań nietylko polskich prawn, kryminalistów, ale dzięki ożywionej w tym względzie działalności biura infarmacyjno-prasowego K. K. między kół fachowych. Część szczególna, mniejwięcej w połowie, jest już omówiona w kwestionariuszach, opracowywanych przeważnie przez członków Prezydium sekcji, a poza sekcją przez młodsze siły fachowe, opracowujące również i referaty odnośne, zwłaszcza w zakresie materiałów informacyjnych prawno-porównawczych, dotyczących danego działu części szczególnej K. K. Powyższe referaty informacyjne stanowią uzupełnienie zasadniczego referatu odnośnego członka sekcji. Referaty te przeważnie opracowali wraz z odnośnymi kwestionariuszami: prof. Makarewicz i prof. Makowski, pomocnicze zaś prof. Glaser, prof. Reinhold, prof. Wróblewski, doc. Korala, sędzia Bądkowski i podprok. Sądu Najw. Borowski.

Prace sekcji prawa cywilnego z istoty rzeczy postępują wolniej. Na przeszkodzie do przyspieszenia tych prac stoją przede wszystkim względy natury merytorycznej. Przy opracowywaniu prawa spadkowego i zwłaszcza prawa rzeczowego należy działać metodycznie i zbierać starannie materiały przygotowawcze; działy te nie nadają się do ostatecznych opracowań w obecnym okresie przejściowym. Przygotowaniem tych prac wstępnych w dziedzinie prawa spadkowego zajmują się: prof. Wróblewski i adw. prof. Konic. Nadmierne spieszenie się przy opracowywaniu tych działów kodeksu cywilnego, które na długo" maia potem służyć społeczeństwu, byłoby raczej szkodliwe. Natomiast dział prawa zobowiązaniowego będzie uchwalony prawdopodobnie przez Komisję znacznie prędzej, część ogólna tego działu została już opracowana przez prof. Tilla i ogłoszona drukiem, obecnie rozważają specjalny subkomitet sekcji prawa cywilnego.

Największe trudności napotyka Komisja Kodyfikacyjna w uchwaleniu prawa familijnego, w szczególności zaś prawa małżeńskiego; powodem tych trudności—duże różnice w odnośnych ustawach dzielnicowych i konieczność ustalenia ścisłych wytycznych dla danej reformy. Istnieje dziś w Polsce pod tym względem szereg anomalii i kolizyj, wynikających z różnych stanowisk kodeksów dzielnicowych, obecnie obowiązujących. Zdaniem przewodniczącego konferencji Komisja Kodyfikacyjna wtedy; tylko będzie mogła podjąć pracę pozytywną w tym dziale, gdy uzyska wyraźne wytyczne (dyrektywy ramowe) natury politycznej od Ciał Ustawodawczych, inaczej praca jej może być nader utrudniona, jeśli nie zupełnie bezowocna. O tem, czy w przyszłym polskim prawie o małżeństwie decydować mają zasady prawa kanonicznego, czy też

usankcjonowana być winna nadal, już dziś tymczasowo obowiązująca na obszarze ziem zachodnich, zasada ślubów i rozwodów cywilnych, powinny przede wszystkim zdecydować Sejm i Senat Rzeczypospolitej we właściwej ustawie ramowej. Pożądaniem jest, aby prasa zechciała z swej strony na tę ważną i aktualną sprawę nacisk położyć, gdyż poza kwestją właściwego działu w przyszłym kodeksie cywilnym, staje się sprawią wprost palącą zażegnanie obecnych różnic w ustawodawstwach dzielnicowych, choćby drogą ustawy tymczasowej.

Na Zebraniu Ogólnem Kom. Kod w kwietniku 1923 uchwalono projekt prawa autorskiego. Było to zadanie nader pilne, ze względu na konwencję międzynarod., zawartą przez Polskę w odnośnej materji. Po uchwaleniu Konstytucji marcowej w 1921 w Komisji Kodyfikacyjnej powstały wątpliwości co do jej charakteru i stosunku do Konstytucji. Przeważył w Komisji pogład, że należy ją traktować jako ciało pomocnicze przy Ciałach Ustawodawczych o charakterze przejściowym, — z jednej strony, — z drugiej zaś powiązane administracyjnie z Ministrem Sprawiedliwości. Na tle tej częściowej łączności Komisji Kodyfikacyjnej z Ministerstwem Sprawiedliwości wytworzyła się odrębna sytuacja Sekretarza Generalnego Kom. Kod. Według ustawy o Kom. Kod. główny ciężar organizacyjny pracy spoczywać miał w ręku Prezydenta i trzech Wiceprezydentów Komisji, jako jego zastępców, wobec jednak uzależnienia administracyjnego od Ministerstwa Sprawiedliwości, punkt ciężkości, pod względem administracyjnym, z istoty rzeczy przeniósł się do Biura Głównego Kom. Kod. w Warszawie, pozostającego pod kierunkiem Sekretarza Generalnego, który, z jednej strony, jest zależny od Prezydenta Komisji i działa w jego imieniu i z jego upoważnienia, z drugiej zaś, od Ministra Sprawiedliwości pod względem gospodarezo-skarbowym i nadzoru nad urzędnikami państwowymi, powierzonymi przez Ministra jego kierownictwu służbowemu w zastępstwie Prezydenta Komisji. W związku z powyższemu zmianami w latach 1921—1922 Prezydent Komisji skasował, z własnej inicjatywy, głównie ze względów oszczędnościowych, Sekretariat Biura Prezydyjalnego w Krakowie. Natomiast powstała potrzeba rozwinięcia biur w Biurze Głównem w Warszawie, specjalnie biura informacyjno - prasowego, którego zadaniem jest utrzymywanie kontaktu stałego przede wszystkim z prasą polską, jak również i zagraniczną, a następnie metodyczne rozszerzanie tego kontaktu na ośrodki fachowe w kraju i zagranicą. W ciągu swej trzyletniej działalności 1921—1923 biuro informacyjno-prasowe nawiązało

bardzo rozległe stosunki z zagranicą, zarówno w Europie, jak i Ameryce i często udziela szeregu informacji, wzamian otrzymując cenne dane i materiały prawnoporównawcze oraz książki w językach obcych drogą wymiany bądź wydawnictw Komisji Kodyfikacyjnej, bądź wydawnictw, oddanych do jej dyspozycji, (zwłaszcza drogą wymiany, wydawanego w językach polskim i francuskim i oddanego do dyspozycji biura informacyjno-prasowego K. K. „Przeglądu Polskiego Ustawodawstwa Cywilnego i Kryminalnego”).

W ustroju Komisji Kodyfikacyjnej zaprojektowano ostatnio zmiany regulaminowe, mające na celu przyspieszenie, w związku z należytem przygotowaniem, prac Komisji. Skreślono mianowicie potrójne czytanie projektów ustawodawczych w wydziałach, zastępując je jednym czytaniem, po trzech czytaniach w właściwej sekcji. Po uchwaleniu przez wydział, projekt ustawodawczy ma być złożony Zebraniu Ogólnemu Komisji, poczem ostatecznem przygotowaniem do druku, z prawem czynienia drobnych poprawek natury redakcyjnej, zajmie się specjalna podkomisja redakcyjna, składająca się z prezesów i sekretarzy obu wydziałów oraz właściwych referentów. Dawniejsze częste zjazdy Komisji, pociągające za sobą znaczne koszty i trudności organizacyjne były niezbędne w pierwszych latach jej istnienia. Obecnie praca Komisji skupia się coraz bardziej w podkomisjach przygotowawczych i specjalnych subkomitetach, tj. w ciałach o liczebnie małym składzie, zjeżdżających się często na posiedzenia, po części już natury redakcyjnej, jak np. podkomisje redakcyjne obu sekcji procesowych.

Naogół trzeba stwierdzić, iż zarzuty zbyt powolnej pracy, stawiane Komisji Kodyfikacyjnej, są zupełnie niesłuszne. Członkowie wszyscy są zaabsorbowani pracą zawodową poza Komisją, co uniemożliwia im całkowite poświęcenie się pracy w Komisji. Poza tem pracują w Komisji prawie, że zadarmo. Pomimo tego Polska Komisja Kodyfikacyjna, w porównaniu z zagranicą zrobiła bardzo dużo, a poza swym terenem prac bezpośrednich stanowi ośrodek, przyciągający doń szereg ważnych i ułatwiających pracę ciał pomocniczych. Stanowią je przedewszystkiem dwa polskie T-wa: Ustawodawstwa Cywilnego i Ustawodawstwa Kryminalnego. Twa te współdziałają z Komisją Kodyfikacyjną przez opiniowanie o projektach przez nią opracowanych, ponadto niejako uzupełnieniem Komisji stała się od r. 1922 Stała Delegacja Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych R. P.

W dniu 31 stycznia 1924 roku w gmachu Senatu odbyło się posiedzenie połączonych komisji prawniczych Sejmu i Se-

natu Rzpltej, na którym prezydent komisji kodyfikacyjnej prof. dr. Fr. Ksawery Fierich, złożył sprawozdanie¹⁾ z całokształtu działalności Komisji w ciągu czteroletniego okresu jej istnienia, wskazał dotychczasowe rezultaty tej działalności, w postaci 8-miu projektów ustaw, z których 6 znajduje się już w dyspozycji Rządu lub Ciał Ustawodawczych, wreszcie nakreślił obraz planu prac w najbliższej przyszłości, w której ostatecznie uchwalone zostaną wszystkie, wchodzące w zakres zadań komisji kodyfikacyjnej, większe całości kodeksowe (ustrojowe, procesowe i handlowe, znajdujące się obecnie w stadium „finalizowania”); prace z dziedziny prawa cywilnego, z istoty rzeczy, obliczone są na czas dłuższy.

Po sprawozdaniu prezydenta komisji udzielili rzeczowych wyjaśnień, w zakresie zadań obu wydziałów, cywilnego i karnego oraz organizacji i administracji budżetowej, kierownicy właściwych działów, prezesi: H. Konic i Fr. Nowodworski oraz sekretarz generalny prof. E. St. Rappaport. Późem zabrał głos p. minister sprawiedliwości, Wł. Wyganowski, wyrażając pełnie uznanie dla pracowitości komisji i podkreślając wagę ustawy o ustroju sądownictwa i ustaw procesowych, jako najpilniejszych do załatwienia.

W dyskusji, która wywiązała się następnie, brali udział: inicjator posiedzenia, sen. Posner, poseł Łypaciewicz, sen. Bielawski, wicemarszałek Sejmu, zarazem członek komisji kodyfikacyjnej, dr. Z. Seyda i inni. Poruszono zagadnienie czystości języka prawniczego w opracowywanych projektach ustaw, kwestje planu prac komisji, zwłaszcza w zakresie prawa małżeńskiego, wreszcie kwestje organizacyjno-budżetowe, zwłaszcza co do zbyt szczupłego uposażenia budżetowego komisji, uniemożliwiającego prowadzenia nieodzownej działalności wydawniczej.

Biorący udział w dyskusji członkowie komisji prawnych Ciał Ustawodawczych, w obecności obu marszałków, wyrazili swe szczere zadowolenie z powodu udzielonych im przez prezydium komisji informacyj o znacznym postępie prac komisji. Przewodniczył posiedzeniu prezes komisji prawniczej Senatu, sen. Ringel.

3. Ustawy sprzeczne z konstytucją.

Zagadnienie mocy obowiązującej ustaw, sprzecznych z konstytucją polską, stanowi ciągle jeszcze sporną kwestję wśród prawników polskich. Poczawszy od skrajnej opinii prof. Jaworskiego, że wszelkie przepisy sprzeczne z konstytucją straciły moc obowiązującą już od 1 czerwca 1921 roku

¹⁾ Dane dotyczyły stanu prac do 1924 roku.

(bez względu na konsekwencje praktyczne, p. Ankieta o Konstytucji, 1924, str. 422), a skończywszy na rozpowszechnionym wśród prawników poglądzie, że ustawy sprzeczne z konstytucją obowiązują aż do czasu uzgodnienia ich z konstytucją w drodze ustawodawczej, możliwe są różne opinie pośrednie.

Takie stanowisko pośrednie zajął niedawno Sąd Najwyższy, który miał rozstrzygnąć kwestię, czy art. 272, cz. 2-ga kodeksu karnego, obowiązującego w b. dzielnicy rosyjskiej (ustęp ten dotyczy wyłącznie żydów) zachował swoją moc, pomimo sprzeczności z zasadą równości wobec prawa, przyjętą w naszej konstytucji.

Zgromadzenie ogólne Sądu Najwyższego powzięło w tej sprawie dnia 16 lutego r. b. następujące orzeczenie:

"Przedewszystkiem Sąd Najwyższy uważa, że art. 81 konstytucji, zabraniający sądom badania ważności ustaw należycie ogłoszonych, dotyczy jedynie przyjscia do skutku ustawy, lecz sama konstytucja, podobnie jak każda inna ustawa, ulega zasadniczo tym samym regułom wykładni i pogląd przeciwny prowadziłby do wyrzeczenia się brania pod uwagę konstytucji przy wykładni prawa. Dalej Sąd Najwyższy wyjaśnia, że nie wszystkie przepisy prawne z konstytucja niezgodne upadły z dn. 1 czerwca 1921 roku, to jest z dniem ogłoszenia konstytucji, lecz należy uczynić różnicę pomiędzy przepisami, które jako sprzeczne z konstytucją upaść mają z tym skutkiem, że w ich miejsce nie ma być powołany do życia inny przepis prawny lub stworzona inna instytucja prawna, a między przepisami względnie urządzeniami, w których dziedzinie takie automatyczne działanie Ustawy Konstytucyjnej sprowadziłoby oczywiste zawikłanie, tak, że wydanie szczególnego przepisu uzgadniającego jest rzeczą niewątpliwie konieczną.

Postanowienia sprzeczne z konstytucją, których innemi zastąpić niema potrzeby ipso iure z dniem 1 czerwca 1921 r. zostały uchylone.

Wykładnia przeciwna byłaby sprzeczna z widocznem założeniem ustawodawcy konstytucyjnego, którego niewątpliwą troską było jaknajrychlej w Rzeczypospolitej ład społeczny utwierdzić na wiekuistych zasadach prawa i wolności, zapewnić rozwój wszelkich jej sił moralnych i materialnych i wszystkim obywatelom równość zabezpieczyć.

Za powyższą wykładnią przemawia również ta okoliczność, że nie mogło być celem ustawodawcy konstytucyjnego odwlekać niepotrzebnie zrealizowanie zasad, jako dobre i sprawiedliwe przezeń uznanych i uchwalonych.

Nie byłoby też zgodne z jego zamiarem zatrzymanie w mocy przepisów prawnych, które uznał za złe i sprzeczne z nowym ustrojem tylko dlatego, aby przysporzyć przyszłemu ustawodawcy niepotrzebnej częstokroć pracy wyraźnego uchylecia szeregu przepisów, które już wykładnia w myśl zasady „lex posterior derogat priori” usunąć może natychmiast.

Wychodząc z tych zasad Sąd Najwyższy uznał, że przepis art. 272 ez. 2 kodeksu karnego jest według jasnego swego brzmienia (żyd) przepisem, który odnosi się jedynie do pewnej kategorii osób, a mianowicie wyznających religię mojżeszową, a zatem jako sprzeczny z art. 96 i 111 konstytucji utracił swą moc.”

A. P.

4. Towarzystwa ekonomiczne.

Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich w Warszawie. W 1923 r. odbyły się następujące wykłady: Unormowanie obiegu obcych walut w Polsce (F. Młynarski); Sanacja skarbu (Henryk Tennenbaum); Względna nadwyżka urodzeń chłopców w czasie wojny i po wojnie (S. Szulc); O działalności Międzynarodowego Biura Pracy w Genewie (A. Rose); O złotym wskaźnikowym (Wacław Fabierkiewicz i Edward Lipiński); Urodzaj w Polsce w 1922 r. (E. Szturm de Sztrem); O akcyjnym banku emisyjnym (J. Dobrzyński); Samorząd wobec naprawy skarbu (W. Wakar); Studium ekonom. w Polsce (B. Mikłaszewski); O istocie sporu między ekonomją społeczną socjalistyczną a ekonomją społeczną niesocjalistyczną (L. Petrażycki); Z Kongresu Historycznego w Brukseli (J. Lewiński); Czy prawa rządzą rozwojem gospodarczym (.I. Lewiński); Z dziedziny spraw agrarnych (T. Brzeski); O istocie procesu gospodarczego (J. Kempner); Smith i Ricardo, dwie rocznice (Lewiński); Obecny stan sprawy robotnika rolnego w Polsce (A. Rose); O reformie skarbowej w Austrii (E. Strasburger); Rola zrzeszeń społecznych w walce z drożyzną i reorganizacją kredytu publicznego (Ż. Heryng); Doświadczenia w dziedzinie dwuwalutowości w Rosji Sowieckiej (W. Fabierkiewicz); Zagadnienie wolnego handlu w okresie Stanisławowskim (W. Hoyer); Sismond w świetle nowych badań (H. Grosman).

Tow. łączy 203 członków. Skład Rady Towarzystwa na 1924 r. jest następujący: prof. Antoni Kostanecki (przewodniczący), prof. Ludwik Krzywicki i mec. Stefan Dziewulski: (wiceprzewodniczący), prof. Jan Dmochowski i p. Wacław Fabierkiewicz (sekretarze), oraz członkowie: dr. Z. Daszyńska-Golińska, prof. St. A. Kempner, p. E. Lipiński, prof. Zdzisław Ludkiewicz, p. A. Okołowicz, p. W. Olszewicz, b. minister Zyg-

munt Jastrzębski, prof. Tadeusz Brzeski oraz prof. Jan Le-
wiński

5. Fundusz wydawniczy.

Na fundusz wydawniczy „Ruchu“ złożyli:

1. Poznański Wydział krajowy	500 złp.
2. Śląska Rada wojewódzka	100 złp.
3. Poznańska Spółka Okowiciana	150 mil.
4. Wydział powiatowy w Kępnie ¹⁾	135 mil.
5. Wydział powiatowy w Rawiczu	100 mil.
6. Wydział powiatowy w Międzychodzie	50 złp.

Mniejsze kwoty złożyli: 1. Wydział powiatowy w Witko-
wie; 2. St. Pawłowski z Łodzi.

Polski Bank Krajowy w Poznaniu zobowiązał się — na wypadek deficytu budżetu „Ruchu“ w 1924 roku i związanych z tem trudności wydania ostatniego zeszytu — do pokrycia kosztów druku i papieru w granicach 3 arkuszy. Poznański Bank Ziemiain przejął analogiczną gwarancję w wysokości 200 złp. Dyr. Adam Psarski przejął analogiczną gwarancję w wysokości 1 arkusza.

Na skutek odezwy Redakcji uzupełnili dobrowolnie prenumeratę za rok 1924 do wysokości obecnej: Z Pozna-
--a: pp. Dr. Kreglewski, Dr. Kociszewski, Dr. Paruszewski, Lu-
boiński, Hołownia, Paruszewski, Borowicz, St. Korlikowski,
Dr. Drzażdżyński. Zamiejscowi: pp. Morgan z
Bydgoszczy, Rouba z Wilna, ks. Witkowski z Miech-
owa, Jakobsohn ze Starogardu, Traszeyński z Obornik.
Granacki z Bydgoszczy, Dr. Zaczek z Warszawy, Angise-
wicz z Radomia, Dr. Berkan z Leszna, Dr. Białecki z Tręba-
czowa, Maliński z Ostrowa, Mystkowski z Warszawy, Bzow-
ski z Kalisza, Szuster z Radomia, Dr. Pyrzakowski z Płocka,
Raczyński z Siedlec, Dr. Próchnicki ze Lwowa, Dr. Jaroszew-
ski z Leszna, Modrzewski z Lublina, Glass z Warszawy, Mu-
rermilch z Warszawy, Płoski z Mławy, Muzykant z Bielska,
Gajewski z Łodzi, Ignatowski z Radomia, Idźkowski z Wielu-
nia, Bloch z Drohobycza, Bielecki z Lubawy, Dr. Steinberg z
Krakowa, Howorka z Kopyczyniec, Trzciniński z Ostrowa nad
Gopłem, Biłyk z Łodzi Ponikowski z Warszawy, Rogójski z
Kielc, Płoski z Płocka, Tylicki: z Warszawy, Michna z Brześcia
n. Bugiem, Krzyżanowski z Warszawy, Brzozowski z Dubna,
Krupiński z Przemyśla, Granicki z Czortkowa, Lipkowski z
Łodzi, Horski z Sosnowca, Kon z Sosnowca. Banki: Bank
Zw. Sp. Zarob. oddz. w Grudziądzu, Bank Przemysłowców

¹⁾ W poprzednim zeszycie przez omyłkę podana była kwota 90 mil.

oddz. w Mikołowie, Bank Kredytowy oddz. w Siedlcach, Bank eskontowy w Bielsku, Bank Zw. Sp. w Poznaniu. Instytucje państwowe: P. K. O. w Warszawie. Wydziały powiatowe: w Chodzieży, Krotoszynie, Lesznie, Pleszewie, Wieluniu, Pucku, Starogardzie, Mławie, Gostyniu, Krzemieńcu. Magistraty: w Bydgoszczy, Wolsztynie, Odolanowie. Różne: Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów w Łomży, Powiatowa Kasa Komunalna, Wielkopolska Izba Rolnicza, Zw. Pol. Organiz. Rolniczych w Warszawie, Zw. Zach. Polsk. Przemysłu Cukrowni i Zakład „Winkelhausen” w Starogardzie, Zrzeszenie notariuszów w Warszawie.